

www.manas.edu.kg

КЫРГЫЗ-ТҮРК "МАНАС" УНИВЕРСИТЕТИ
Инженердик факультети
Экологиялык Инженердиги Бөлүмү
Курстун программасы

Курстун коду	Курстун аты (Кыргызча)	Курстун аты (Түркчө)	Семестр	Апталык саат	Кредит	ЕКТС
ÇEV-405	ТЕХНОГЕНДИК СИСТЕМАЛАР ЖАНА ЭКОЛОГИЯЛЫК ТОБОКЕЛДИК	YAPAY SISTEMLER VE ÇEVRESEL RISK YÖNETİMİ	7	3 + 0	3	5

Курстун деңгээли	Бакалавр
Курстун түрү	Талаптуу
Координатор	Проф.Др. Зарлык МАЙМЕКОВ
Курстун мугалими	Проф.Др. Зарлык МАЙМЕКОВ
Курстун тили	Кыргызча
Жардамчылар	Доц.Др. Кубанычбек КОЙЧУМАНОВ
Аудитория	302
Курстун максаты	Табигый жана жасалма (табигый эмес) системаларды таануу. Тобокелчиликтерди аныктоо жана аны баалоону үйрөнүү. Жасалма системалардагы тобокелчиликтерди аныктоо жана аны баалоо. Экологиялык тобокелчиликтерди көрүү жана аны баалоо.

Колдонулуучу адабияттар

	Колдонулуучу адабияттар	Адабияттын түрү
1	Демин В.Ф. Научно-методические аспекты риска // Атомная энергия. №1.1999. Экологическое аудирование промышленных производств: Учебное пособие. М.: нумц Госкомэкология России, 1997.	Китеп
2	Мягков С.М. География природного риска. М.: Изд. Моск. Ун-та, 1995.	Китеп
3	Пэнгл Р. Методы системного анализа окружающей среды: Пер. С англ. / Под. Рек. Н.Н.Мойсеева. М.: Мир, 1979.	Китеп
4	Экология, охрана природы и экологическая безопасность. Учебное пособие. /По Ред. В.И.Данилова-Данильяна, М.: МНЭПУ, 1997.	Китеп
5	Багров А.И., Муртазов А.К. Техногенные системы и теории риска. Рязань. РГУ им. Есенина. 210	Китеп

Жетишилчү жыйынтыктар

1	Ар түрдү табигый жана антропогендик тобокелчиликтерди баалоо жана аларды башкаруу мүмкүнчүлүктүү жүргүзүүнү үйрөнүү.
---	--

Курстун планы

Апта	Темасы
1. Апта	Киришүү, сабактын максаты, методикалары, түзүлүшү жана жалпы түшүнүктөрү
2. Апта	Айлана чөйрөнүн негизги компоненттери аба, гидросфера жана литосфера жөнүндө маалымат.
3. Апта	Адам баласынын табиятта коопсуздукта жашоосунун камсыз кылган факторлор.
4. Апта	Табияттагы коопту окуялар, жер титирөө, ташкындар, сел, цунами ж.б. күтүлбөгөн кырдаалга алып келүүчү окуялардын параметрлери.
5. Апта	Антропогендик системалардын адам баласына жана айлана чөйрөгө тийгизген таасири. Түшүнүктөр, баскычтар, катмар топурагы, сууну, абаны кирдетүүчүлөр, өндүрүш, электр аппараттары, арабалар ж.б.у.с.

Курстун планы

6. Апта	Глобалдык экологиялык көйгөйлөр, климаттын өзгөрүүсү, озон катмарынын бузулушу, суулардын кирдеши ж.б. Туруктуу келишим концепциясына туура келген учурдагы жана келечектеги божомолдогон антропогендик системалардын адам баласына тийгизген таасиринин көлөмү.
7. Апта	Бекемдикке эсептөө. Глобалдык экологиялык көйгөйлөрдүн мониторинги жана бул мониторингдин мааниси. Эң маанилүү антропогендик факторунун, өндүрүш кубаттуулугунун жана калктын санынын мониторинги
8. Апта	1-Арасынак
9. Апта	Экологиялык коопсуздуктун негизги принциптери: экологиялык коопсуздук саясаты, айлана чөйрөгө антропогендик таасирдин илимий жактан баалоо.
10. Апта	Оор кырдаалдарды жана тобокелчиликти сандык баалоо. Тобокелчиликти баалоо эрежеси.
11. Апта	Тобокелчиликти аймакка карата баалоо. Картография негиздерине карата айдоо аянттарындагы тобокелчиликти баалоо.
12. Апта	Тобокелчиликтин социалдык жактары: Калктын ар кандай тобокелчиликтерди кабыл алуусу жана берген жообу. Туруктуу өнүгүп келе жаткан калктын социалдык жана экономикалык өнүгүү критериялары.
13. Апта	Айланын чөйрөнүн кирдөөсүнүн натыйжасында пайда болгон тобокелчиликти азайтуунун негизги методикалары.
14. Апта	2-Арасынак
15. Апта	Абанын кирдөөсүн алдына алуу. Абага учуп чыккан ар кандай зыяндуу заттардан сактоо.
16. Апта	Катуу таштандылар, алардын түрлөрү, өзгөчөлүктөрү, тобокелчиликти баалоо. Катуу таштандыларды кайра иштетүүдө колдонуу, көмүү, химиялык жана биохимиялык түрдө тазалоо, топтоо, термикалык түрдө зыянсыздандыруу.

Баалоо

Баалоо каражаты	Саны (даана)	Үлүшү (%)	Жалпы үлүшү
Арасынак	2	40	100
Финал сынагы	1	60	